

Суб'єкти контролю і нагляду за діяльністю розвідувальних органів України

Черниш Вадим Олегович, здобувач Державного науково-дослідного інституту МВС України

Проблеми забезпечення органів державної влади України розвідувальною інформацією, що уявляє собою усні та зафіксовані на матеріальних носіях відомості, які неможливо отримати офіційним шляхом, про реальні та потенційні можливості, плани, наміри і дії іноземних держав, організацій та окремих осіб, що загрожують національним інтересам України, а також про події і обставини, що стосуються національної безпеки і оборони, нині набули особливої актуальності. Події останнього року свідчать, що розвідувальна діяльність, яка здійснюється спеціальними засобами і методами з метою забезпечення визначених законом органів державної влади розвідувальною інформацією, сприяння реалізації та захисту національних інтересів, протидії за межами України зовнішнім загрозам національній безпеці України, має численні вади і прогалини, що не дозволяє повною мірою виконати покладені на розвідувальні органи завдання. Вказане має своїми наслідками створення загроз для життєдіяльності нашої держави. Виявлення причин такої ситуації мало б здійснюватися під час проведення заходів державного та громадського контролю за діяльністю розвідувальних органів. Однак, не зважаючи на той факт, що проблематика державного контролю активно досліджувалася у роботах О.Ф.Андрійко, Ю.П.Битяка, В.Т.Білоуса, В.М.Гаращука, О.М.Музичука, Л.А.Савченко та інших авторів, питання контролю за діяльністю розвідувальних органів України ще не були предметом окремого наукового дослідження, що й обумовлює актуальність визначення суб'єктів контролю за діяльністю розвідувальних органів України.

Правові засади контролю за діяльністю розвідувальних органів України містяться в Законі України «Про розвідувальні органи України», Розділ IV якого має назву «Контроль і нагляд за діяльністю розвідувальних органів України». До суб'єктів такого контролю вказаним Законом віднесено Президента України, Верховну Раду України, Рахункову палату та органи прокуратури [1].

Контроль за діяльністю розвідувальних органів України в межах конституційних повноважень здійснюється Президентом України, в тому числі через керовану ним Раду національної безпеки і оборони України. Розвідувальні органи України доповідають Президентові України і звітують перед ним з питань та в порядку, що визначаються Президентом України. Верховна Рада України здійснює контроль за діяльністю розвідувальних органів України в порядку, встановленому Конституцією України. Для здійснення контролю за витратою коштів Державного бюджету України на утримання розвідувальних органів України і фінансування їх діяльності створюється з числа членів Рахункової палати України спеціальна група.

Спеціальна група Рахункової палати України має право у встановленому законом порядку отримувати від розвідувальних органів України документи стосовно витрат коштів Державного бюджету України, а також заслуховувати керівників відповідних розвідувальних органів з цих питань на закритих засіданнях. Члени спеціальної групи Рахункової палати України здійснюють повноваження, передбачені цією статтею, лише за умови оформлення допуску до відомостей, які становлять державну таємницю, в порядку, встановленому Законом України «Про державну таємницю» [2]. Їм забороняється розкривати методи і засоби діяльності розвідувальних органів, розшифровувати їх співробітників, розголошувати отриману інформацію.

Нагляд за додержанням розвідувальними органами України законів України здійснюється Генеральним прокурором України і уповноваженими ним прокурорами відповідно до Конституції та законів України. Відомості про осіб, які конфіденційно співробітничали або співробітничали з розвідувальним органом України, належність конкретних осіб до кадрового складу розвідувальних органів, а також організаційно-штатна структура розвідувальних органів до предмета прокурорського нагляду не входять.

Крім того, відповідно до ст.13 Закону України «Про розвідувальні органи України» означені органи про свою діяльність в установленому порядку інформують громадськість України, здійснюючи зв'язок з об'єднаннями громадян, засобами масової інформації і громадянами через відповідні структурні підрозділи та їх посадових осіб. При цьому матеріали про діяльність розвідувальних органів України, які надаються засобам масової інформації, не можуть містити відомості, що становлять державну таємницю.

Список використаних джерел:

1. Про розвідувальні органи України: Закон України //Відомості Верховної Ради України. - 2001. - № 19. - Ст.94.
2. Про державну таємницю: Закон України //Відомості Верховної Ради України. - 1994. - № 16. - Ст. 93.